

Свято осені

Наталія Приліпко,

керівник літстудії "Паростки",
учитель української мови та літератури
Козелецької гімназії №1
Чернігівська обл.

Мета заходу (творча): продемонструвати уміння й навички віршування, декламації, акторські здібності членів літстудії "Паростки".

Перебіг свята

I ведучий. Привіт, друзі! Швидко промайнуло тепле літо, і, дякуючи осені, ми знову разом.

II ведучий. А я нічого не маю проти літа. Як на мене, нехай би воно тривало вічно!

I ведучий. Так-то воно так. А як же друзі, школа? Адже саме осінь збирає нас до купи.

II ведучий. Так, звичайно. І сьогодні всі разом ми зустрічати мемо чарівницю Осінь, бо вона того варта.

I ведучий. Звичайно, варта, адже Осінь щедра плодами.

II ведучий. Наша Осінь — особлива. Вона багата на творчі доробки літстудійців: вірші, есе, оповідання... І всі про неї — Царицю Осінь.

I ведучий. Осінь... Це вона дарує нам яскраві барви дерев, осінні квіти...

II ведучий. А сірі дощові будні? Вона лише зрідка тішить нас сонячним промінням і примушує змінити улюблені шорти й футболку на теплу куртку й джинси.

I ведучий. Як на мене, осінь — найпрекрасніша пора року. Як її можна не любити?

Учениця читає поезію:

Осінь

*Осінь вже малює
Золоті картини,
Погляд мій хвилює
Листопад щоднини.*

*Жовте і червоне
Листя опадає,
Золотою ковдрою
Землю всю вкриває.*

*Низько ходить сонце,
Вітер, дощ і злива...
Я дивлюсь в віконце —
Радісна й щаслива.*

*Хоч про літо спомин
Маю в серці я,
Чую вітру гомін —
Осінь люблю я.*

Дідовець Юлія, 11 клас

II ведучий. Осінь... Про неї так багато написано поезій.

На її честь створено тисячі римованих рядків.

Треба тільки вміти побачити й відчуті її.

Учениця читає вірш:

Осінь

*Кленовий жовтограй
В душі моїй заграє —
Осінь-веселково,
Багряно-барвінково
В танку дощів осінніх
Таємно закружляє.*

*Осіній листограй
В думки мої заграє —
Смільово-веселково,
Яскраво-світанково
У снах моїх безсонних
Відверто закружляє.*

Приліпко Катерина, 11 клас

I ведучий. Осінь... Ще донедавна про її приход ніхто, крім календаря, не згадував, та все ж таки щось змінилось, стало іншим.

II ведучий. Звісно, змінилось. І це важко не помітити. Адже змінилась як погода, так і природа.

II ведучий. А як на мене, осінь — сумна пора року. І хоч у нас свято, настрої у мене — нікудишні.

I ведучий. Та що ти таке кажеш! Здавна наші предки шанували Осінь. Дякували їй за гарний врожай. Саме на Осінь припадає цілий цикл народних свят. А тут уже сумувати ніколи.

II ведучий. Осінні свята розпочинаються **Першою Пречистою**.

Учениця. Протягом осіннього періоду ми святкуємо три "Пречисті". Про них у народі кажуть так: "Перша Пречиста жито засіває, друга — дощем поливає, а третя снігом покриває". Отже, в час Першої Пречистої сіють озими.

Після Першої Пречистої дівчата в селі вже звільняються від тяжкої роботи. Приповідка каже: "Прийшла Перша Пречиста — стає дівка речиста" — багато говорить, бо немає вже роботи.

Після Успіння Пресвятої Богородиці (28 вересня) господарі, що мають дорослих дітей, готуються до весільного сезону. Збираючи садовину, дівчата співають:

*"Пречиста по груші ходила,
Пречиста мішок загубила,
А Спас ішов, мішок знайшов.
"Спасику батьку, віддай мені мішочок,
Не буду ходити у твій садок".*

I ведучий. 11 вересня — свято Всічення Голови святого Пророка Предтечі й Хрестителя Господнього Івана, або, як кажуть у народі, Головосіка.

В цей день не варять борщу і це є єдиний день протягом цілого року, коли гріх їсти борщ. Віруючі люди в цей день не беруть у руки ножа, навіть хліб ламають руками. Нічого не можна рубати сокирою і пиляти пилою.

Цього ж дня суворо дотримуються посту. Не можна різати нічого, що нагадує собою голову. "Якщо зрізати головку капусти в цей день, то може потекти кров".

II ведучий. Чотирнадцятого вересня свято Преподобного Семеона Стовпника і матері його Марфи, а в народі кажуть — Семена.

Колись, ще в козацькій Україні, на Семена справляли пострижини молодих хлопців і вперше садовили їх на коней. Цей добрий звичай походив ще від княжих часів. Молодих княжичів теж у цей день садовили на коні та з великими церемоніями везли до церкви, а там, після Служби Божої, пострижини виконував сам єпископ.

На Семена колись було велике базарне свято. Там продавали, купували, куштували. Свято із свят.

I ведучий. А зараз до вашої уваги інсценізація народної драми "Явтух".

- Да куди їдеш, Явтуше, куди їдеш, мій друже?
- Не скажу!
- Да коли ж твоя та добрая ласка, то скажеш!
- На базар!
- Підвези ж мене, Явтуше, підвези мене, мій друже.
- Не хочу!
- Да коли ж твоя та добрая ласка, то й схочеш.
- Сідай, та скраєчку!
- Ой що везеш, Явтуше? Ой що везеш, мій друже?
- Не скажу.
- Да коли ж твоя та добрая ласка, то й скажеш.
- Груші!
- Ой дай мені, Явтуше, ой дай мені ж, мій друже.
- Не дам.
- Да коли ж твоя та добрая ласка, то й даси!
- Візьми, та гниленьку!
- Обійму ж тебе, Явтуше. Обійму ж тебе, мій друже!
- Не хочу!
- Да коли ж твоя та добрая ласка, то й схочеш!
- Обніми, та не задуши!
- Поцілую ж тебе, Явтуше. Поцілую ж тебе, мій друже!
- Не хочу!
- Да коли ж твоя та добрая ласка, то й схочеш!
- Поцілуй, та не вкуси!

II ведучий. От приїхали на базар, а там... і торги, і пісні... (Учні співають та інсценізують українську народну пісню "Ой там на товчку, на базарі".)

I ведучий. Двадцять першого вересня за новим стилем свято **Різдва Пресвятої Богородиці**, або **Друга Пречиста**.

В цей день в Україні, зазвичай, ідуть дощі, а тому й кажуть: "Друга Пречиста дощем поливає!"

II ведучий. Послухайте цикл "дошових" віршів учениці 11 класу Кравченко Катерини. (Учениця читає власні вірші)

Я сумую

*Я сумую, коли дощ хлюпотить,
Коли хмара з дощем гомонить,
Коли сонце за хмару заїде,
Коли місяць на небо зійде.
Коли вітер по полю гуляє,
Соловейко у гаю співає,
Я сумую...*

Дощ

*Вітер стука у вікно,
Його я бачила давно,
Він біля мене танцював
І мою душу хвилював...
Ми із дощем гуляли
І у танку кружляли.*

II ведучий. Не знаю, як ви, а я зовсім не люблю осіннього дощу, особливо, якщо нема під рукою парасольки. Послухайте вірш, який так і називається — "Парасолька".

Учениця читає вірш:

*О рятівнице моя неповторна!
Ти помічниця моя безутомна.
Що я без тебе у зливу і дощ?
Мов той холодний болотяний хвощ.*

*Ти моя вірна і справжня подруга,
Хай не настигне тебе десь наруга.
Хай хоч сміється і злиться вітрисько,
Ти завжди поруч, ти завжди близько.*

*Разом з тобою я в небо дивлюсь
І на погоду ніколи не злюсь,
Впевнено й гарно себе почуваю,
Як накрапає — тебе розкриваю.*

*Подругу вірну і справжню я маю,
Кращої тебе у світі не знаю.
Всім парасольку бажаю знайти,
Щоб захищала завжди у житті.*

Приліпко Катерина, 11 клас

I ведучий. 27 вересня святкують **Воздвиження Чесного Животворного Хреста Господнього**, або, як кажуть у народі, "Здвиження".

На Здвиження земля движеться до зими, а тому від цього часу настають холодні дні і птахи відлітають до вирію. До вирію повзуть і гади, а тому в день Здвиження небезпечно ходити в ліс.

II ведучий. А зараз відгадайте віршовані загадки про птахів, які склала Барінова Крістіна, учениця 7 класу.

У осінній день в краї далекі відліта від нас.....

(*лелека*)

Високо в горах кружляє, п'є водицю із джерел,
А зовуть його

(*орел*)

Гусінь та жучки збирає, часом по дворах гуляє,
Непримітний молодець — спритний хлопчик.....

(*горобець*)

Білобока господарка — в лісі головна пліткарка,
Це не пташка, а морока, звуть усі її.....

(*сорока*)

I ведучий. 14 жовтня свято **Покрови Пресвятої Богородиці**, або, як кажуть, "Покрова".

Запорізькі козаки вважали святу Покрову своєю покровителькою. Існує переказ, що коли козаки тікали від турків, то сховалися в церкві святої Покрови і їм з'явився образ Божої Матері Покрови, а тому турки не змогли вдертися в церкву чи підпалити її.

А чи є серед вас козаки — ми зараз спробуємо перевірити. (*Козацьке змагання: перетягування канату.*)

II ведучий. Покрова — сезон сватання та весіль, а тому дівчата, яким уже надокучило дівувати, молилися: "Свята мати, Покровонько, накрий мою головоньку, хоч ганчіркою, аби не зосталася дівкою".

(*Інсценізація української народної пісні "Ой ти гарний, Семене"*)

II ведучий. 10 листопада — день Великомучениці Параскеви, або святої П'ятниці.

В цей день жінки, бувало, не прядуть і не шують. Існує вірування, що свята П'ятниця з'являється людям у вигляді дуже бідної жінки, її тіло пошпигане голками, понівечене веретенами, порізане ножами та попробоване цвяхами. Це так її понівечили ті люди, які в день святої П'ятниці працюють.

В році є дванадцять п'ятниць, які були колись в особливій пошані серед жінок: це — п'ятниця перед Благовіщенням, десята п'ятниця після Великодня, перед Зеленими Святами, Успінням, Головосіком, Здвиженням, Покровою, Введенням, Різдом Хрестовим, Вдохрещем та дві Великопісні.

I ведучий. Може, в цю п'ятницю й не можна шити, а от складати акровірші ніхто не забороняв.

Учениця читає акровірш:

Каштани весело стрибають,

А діти їх наздоганяють.

Шапки вони свої згубили,

Та діти знову їх наділи.

Ах, як же весело було малечі —

На кожнім каштані були свої речі!

Гламазда Юлія, 6-а клас

II ведучий. 14 листопада за новим стилем — день Святах чудотворців безсрібників **Кузьми й Дем'яна**.

За стародавньою традицією сільської молоді, в цей день дівчата зносять на вечорниці курей, ріжуть їх, смажать чи варять і ввечері подають на стіл. Хлопці приносять горілку і відбувається почастинок — "чия курка смачніша".

У народному віруванні Кузьма й Дем'ян вважаються оборонцями людей від зміїв. Існує легенда, що Кузьма й Дем'ян були ковалями і одного разу вони вбили змія, спалили його, а попіл розсіяли за вітром. З того попелу розплодилось багато гаддя, і тепер святі ковалі мусять боронити людей — "вони розпеченим залізом у зміїв жало випікають".

I ведучий. 21 листопада за новим стилем — Собор Святого **Архистратига Михаїла**, або, як кажуть селяни, "Михайла". Святого Архистратига Михаїла вважають покровителем столиці України — Києва. У народній уяві Архистратиг Михаїл — це мужній лицар, який перемагає всі темні сили нашої землі.

II ведучий. Святим Михайлом закінчувався цикл осінніх свят і розпочиналися **вечорниці** — одне з найулюбленіших свят молоді. Йдучи на вечорниці, дівчата брали з собою роботу — пряли, дерли пір'я, вишивали. На вечорницях завжди було весело — можна було почути страшні та смішні бувальщини, поспівати, поворожити.

I ведучий. А ще кожна дівчина, що йшла на вечорниці, брала з собою частування. Як і на вечорницях, на правах господарів ми пригортаємо вас власноруч виготовленими стравами.

(Дівчина виносить миску з варениками і пригортає усіх присутніх.)

II ведучий. А ще на вечорницях можна було показати свої таланти. Зустрічайте членів літературної студії "Паростки" із власними віршами на осінню тематику

Осінь

Осінь безжально

Листя зриває,

Осінь печальна

Щастя не знає.

Сльози холодні

Личко вкривають,

Очі бездонні

Щастя шукають.

Вітер-вітрисько

Владно ганяє,

Осінь заплакану

Він огортає.

Сльози холодні

З личка зникають —

Вітер і Осінь

В вальсі кружляють.

Приліпко Катерина, 11 клас

Осінь

З дерева листочки осінь позривала

І за темні хмари сонце заховала.

Опустила віти вишня під вікном,

Спи, моя красуне, ти спокійним сном.

Не сумуй за літом і своїм вбранням —

Зацвітеш знов цвітом—радість солов'ям.

Барінова Крістіна, 7 клас

Шоколадне Ойкало

Надійшла осінь. Жовте листя падає з дерев і шурхотить у мене під ногами. Я йду парковою доріжкою і насолоджуюсь бабиним літом. Раптом чую негелосне "ОЙ". Що б це могло бути?.. Це каштани. Вони падають і ойкають. Ви не чули? Одні — від болю, бо впали на твердий асфальт, інші — від радості, бо звільнились від колючої кожушинки. Одне таке шоколадне Ойкало стрибає прямо переді мною. Я піднімаю його і, погладжуючи гладенькі боки, ховаю в кишеню. Хай живе там. А навесні я обов'язково принесу його в парк і посаджу цього шоколадного стрибунця неподалік від того місця, де почула те загадкове "ОЙ".

Гламазда Юлія, 6-А клас

II ведучий. *Я чую звуки листя золотого,*

Коли спускається вечірній силует,

І в мене не лишається нічого,

Лиш осінь і її портрет.

I ведучий. *І ось вона їде у всій своїй красі:*

В руках тримає пензлі кольорові.

Уважно оглядає квіти і ліси

І тихо шепче щось на їх казковій мові.

II ведучий. *Осінь гарна, щедра й багата,*

На свято до нас завітала завзято.

(Виходить дівчина-осінь з кошиком з яблуками та грушами і каже:

Не з порожніми руками я на свято йшла —

Цей кошик з дарами я вам принесла.)

Дівчина-Осінь пригортає усіх присутніх фруктами.

Закінчується свято осіннім вальсом.